

واکاوی عوامل پیش برنده و بازدارنده اشتغال از دیدگاه دانش آموختگان دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

زینب نرگسی^۱، باقر نیکجو^۲، زینب خادمی^۳، مریم برزگر^۴

^۱ دانش آموخته کارشناسی ارشد توسعه روستایی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین، خوزستان

^۲ دانش آموخته کارشناسی ارشد توسعه روستایی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین، خوزستان

^۳ دانش آموخته کارشناسی ارشد توسعه روستایی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین، خوزستان

^۴ دانش آموخته کارشناسی ارشد توسعه روستایی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین، خوزستان

نام نویسنده مسئول:

زینب نرگسی

چکیده

بخش کشاورزی از مهم‌ترین بخش‌های اقتصادی کشور بوده که سهم بزرگی در اشتغال کل کشور دارد. بیکاری به عنوان یک پدیده مخرب اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی مطرح بوده و رفع آن همواره، از جمله دغدغه‌های اساسی برنامه‌ریزان بوده است. در این مطالعه از پرسش نامه به عنوان ابزار گردآوری داده‌ها استفاده شد. پایایی پرسش‌نامه از طریق ضریب کرونباخ (آلفا) محاسبه گردید. جامعه آماری، کلیه دانش آموختگان دختر دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین می باشد. که از بین ۲۰۰ نفر دانش آموخته ۱۲۸ نمونه انتخاب شدند. تجزیه و تحلیل اطلاعات در این پژوهش با استفاده از نرم افزار SPSS انجام می‌گیرد. براساس نتایج به دست آمده، ویژگی‌های فردی، شغلی و تحصیلی دانش آموختگان، اولویت‌بندی موانع اشتغال دانش آموختگان، اولویت‌بندی فرصت اشتغال بعد از فراغت از تحصیل، ویژگی‌های روان شناختی، ویژگی‌های جامعه شناختی، ویژگی‌های محیطی؛ مقایسه میانگین بین دیدگاه دانشجویان دختر از نظر وضعیت تاهل با توانمندی و کارآفرین شدن دانشجویان رابطه آماری معناداری وجود ندارد. نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان داد بین دیدگاه دانشجویان رشته‌های مختلف در خصوص توانمندی و کارآفرین شدن دانشجویان تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

واژگان کلیدی: بیکاری، اشتغال، دانش آموختگان دختر

مقدمه

امروزه اشتغال و بطور کلی نیروی انسانی و بویژه نیروی انسانی متخصص جایگاه خاصی در مسائل اقتصادی و به ویژه رشد و توسعه اقتصادی دارد. نیروی انسانی کانون توجه در تئوری‌های توسعه است و در طول دهه‌های اخیر مزیت نسبی کشورها بوسیله توجه به نیروی انسانی و به ویژه نیروی انسانی متخصص مشخص می‌شود [۱۰]. فراهم آوردن دانش و مهارت‌های مورد نیاز نیروی آتی، یکی از مستقیم‌ترین و بدیهی‌ترین راه‌هایی است که آموزش عالی می‌تواند به توسعه اقتصادی کمک کند. از طرف دیگر فراهم کردن شرایط و امکانات لازم برای نیروهای انسانی ماهر و کارآموزده جهت ورود به بازار کار از مهم‌ترین اقدامات و پیش‌بینی‌های است که دولت مردان و برنامه‌ریزان کشورها می‌بایست جهت پیشبرد برنامه‌های توسعه خود اعمال نمایند. کشوری که نتواند مهارت و دانش مردمش را توسعه دهد و از آن در اقتصاد ملی به نحو موثری بهره‌برداری کند، نخواهد توانست هیچ چیز را توسعه دهد [۱۱]. حدود ۹۰ درصد دانش آموختگان کشاورزی در مناطق شهری ساکنند؛ حتی از دارندگان مدرک‌های کارشناسی ارشد نیز که برای اشتغال در فعالیت‌های کشاورزی تربیت شده‌اند تنها ۱۴ درصد در روستاها سکونت دارند یکی از علت‌های مهم نبود ارتباط دانش آموخته با فعالیت‌های کشاورزی مربوط به روش‌گزینش دانشجو است این انتخاب به نحوی است که مبتنی بر علائق و انگیزه‌های طبیعی خاص این رشته است و نه نقشی در رشد استعدادها و تکامل روش‌های تولید دارد در جریان این گزینش، بیشتر کسانی که دوره‌ی تحصیلات عالی وارد می‌شود که از کشاورزی بی‌اطلاعت و گرایش به تحصیل و کار در این رشته را ندارند بیشتر آن‌ها ساکنان شهرها هستند که برای گرفتن مدرک و استفاده از مزایای آن وارد دانشگاه می‌شوند در حالی که فارغ التحصیلان باید تعهد و قابلیت کاری داشته باشند و مهارت‌های مورد نیاز صاحبان سرمایه را فرا گیرند آن‌ها باید انعطاف کاری (توانایی کار کردن به صورت فردی یا گروهی، با توجه به شرایط، به منظور بالا بردن مهارت‌های خود و فراگیری مهارت‌های جدید) و مهارت‌های شخصی و قابل انتقال (مهارت‌های ارتباطی، حل مسئله و سواد کامپیوتری) داشته باشند فقدان مهارت‌های مورد نیاز بازار کار، به نوبه خود در بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی مؤثر بوده است [۱۳]. مطابق آمارهای رسمی ۳۰۰ هزار نفری دانش آموختگان بخش کشاورزی در کل کشور (با عضویت حدود ۱۵۲ هزار)، بیش از ۶۰ درصد جویای کار و شغل می‌باشند در ایران سهم اشتغال در بخش کشاورزی در سال ۱۳۸۸، ۲۱،۹ درصد است که این میزان در مقایسه با سهم اشتغال بخش صنعت ۳۱،۹ و خدمات ۴۶،۲ بسیار پایین است [۲۳]. شواهد آماری نشان می‌دهند که وضعیت بیکاری در بین دانش آموختگان در رشته‌های کشاورزی بسیار زیادی است. آمار بیکاری دانش آموختگان رشته‌های کشاورزی براساس آخرین آمار، ۲۵ درصد در سال ۱۳۸۸ گزارش شده که نسبت به سایر رشته‌ها بالاترین میزان را دارد. توسعه کمی و نامتوازن آموزش عالی در کشور از یک سو و فقدان ظرفیت‌های مناسب برای جذب دانش آموختگان دانشگاهی از سوی دیگر، باعث شده تا فرصت‌های تشکیل سرمایه انسانی، ارتقای بهره‌وری، و افزایش رشد اقتصادی به تهدیدهایی در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تبدیل شوند [۲۷]. در طول سال‌های اخیر، تعداد دانشجویان زن در آموزش عالی رشد چشمگیری یافته است [۲۰]. حضور زنان در دانشگاه ضمن اینکه می‌تواند شاخصی برای نشان دادن شرکت آنان در امور فرهنگی و اجتماعی باشد، پیامدهای آن و وضعیت اقتصادی و اشتغال زنان در دوران پس از تحصیل هم لازم است مورد توجه سیاست‌گذاران آموزش عالی کشور قرار گیرد. مسئله اشتغال دانش آموختگان طی سال‌های اخیر در ایران به عنوان چالش‌های اساسی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در زمره مهم‌ترین تهدیدهای امنیت و توسعه ملی مطرح شده است [۱۹]. افزون بر این، رشد سریع دانشگاه‌ها نیز در سال‌های اخیر باعث افزایش بیکاری در بین دانش آموختگان شده است [۱]. هر چند اهمیت دادن به آموزش عمومی، از جمله اجتماعی مناسبی برخوردار است ولی عدم توجه به ایجاد فرصت‌های شغل، نتیجه‌ای جزء توسعه اقتصادی غیر متعادل نخواهد داشت [۸]. برنامه‌های اشتغال برای جوانان، ناکافی، ناپایدار و جزء به جزء هستند، بنابراین یک خط مشی اشتغال جامع برای مقابله با بیماری جوانان ضروری می‌باشد که همراه با برنامه‌ریزی نیروی انسانی و یک خط‌مشی جمعیتی پایدار باشد [۱]. توسعه مراکز آموزش عالی کشاورزی در سطح کشور و افزایش چشمگیر فرهیختگان کشاورز نوید حضور بیشتر نیروهای تحصیلکرده در بخش کشاورزی و توسعه این بخش را می‌دهد ولی متأسفانه مشکلات کنونی که بر سر راه جذب و اشتغال آنان مطرح شده نه تنها دستیابی به این مهم دچار تردید کرده بلکه بیکاری این سرمایه‌های معنوی کشور به یک معضل اجتماعی اقتصادی تبدیل شده است [۱۷]. اشتغال فارغ التحصیلان یکی از مسائلی است که همواره مورد توجه برنامه‌ریزان آموزشی در کشورهای مختلف بوده است این توجه برنامه‌ریزان آموزشی در کشورهای مختلف بوده است این توجه هم به لحاظ اهمیت بازار به عنوان مرکز ثقل توسعه اقتصادی و اجتماعی است و هم به لحاظ نقش‌های اجتماعی می‌باشد که به فارغ التحصیل برای نیل به اهداف توسعه‌ی کشور محول می‌گردد شواهد و قرائن حاکی از آن است که در روند رشد و توسعه معمولاً اشتغال در بخش کشاورزی به دلایل مختلف از جمله سرمایه‌بر شدن تولید و استفاده از فناوری‌های جدید روند کاهشی داشته، در حالی که در دو بخش دیگر صنعت و خدمات این روند افزایشی بوده است چنین به نظر می‌رسد که در بخش کشاورزی ایران از همه امکانات موجود استفاده بهینه نشده است و فرصت‌هایی برای اشتغال در این بخش وجود دارد [۱۴].

بیان مسئله

در جهان کنونی که دامنه علم به سرعت در حال گسترش است، نیروی انسانی آموزش دیده به عنوان مهمترین سرمایه برای رشد و توسعه هر کشور محسوب می‌شود. این در حالی است که کشور ایران با بحران شدید بیکاری خصوصا در میان دانش آموختگان دانشگاه‌ها روبرو است. در حال حاضر میزان بیکاری در میان دانش آموختگان دانشگاه‌ها در سطح کشور دو برابر نیروی کار عادی است [۲۱]. از جمله دلایل بیکاری دانش آموختگان آموزش عالی در کشورهای در حال توسعه، می‌توان به عدم هماهنگی کارفرمایان با موسسات آموزش عالی اشاره داشت [۱۸]. اکثر کشورهای دنیا با مسائل و مشکلات اشتغال درگیرند ولی تعدد عوامل مشکل آفرین و ناشناخته بودن برخی از آنها در کشورهای جهان سوم موجب پیچیده‌تر شده است امروز مدیریت کلان کشور به دنبال از روش‌های علمی برای شناخت عوامل بازدارنده و پیش برنده در زمینه اشتغال و تبدیل چالش‌ها به فرصت‌ها برای شتاب دادن به حرکت توسعه است [۹]. عوامل بازدارنده اشتغال دانش آموختگان در بخش کشاورزی را می‌توان به شرح زیر است: مشکلات ساختاری در فرایند آموزش، جاذبه‌های بخش‌های غیر کشاورزی، مشکلات در بخش دولتی، مشکلات در بخش خصوصی و عدم انباشت سرمایه لازم، عدم اطلاع‌رسانی صحیح و فقدان یک نظام اطلاعات به منظور شناخت بهتر بخش‌های مختلف کشاورزی، زیادی تعداد دانش آموخته‌های کشاورزی، نداشتن سرمایه کافی، عدم حمایت دولت، وجود افراد مسن در ادارات، تبعیض به علت جنسیت، عدم اعتماد به نفس، عدم شناخت رشته‌های تحصیلی، نداشتن توانایی کارهای عملی، ضعف کیفیت آموزش، عدم انطباق سرفصل دانشگاهی با نیازهای هر منطقه و عدم توازن بین نیازهای بازار کار و خروجی‌های دانشگاهی، بسیاری از صاحب نظران علت بیکاری تحصیلکرده‌های بخش کشاورزی را نبود شایستگی‌ها و مهارت‌های مورد نیاز بازار کار ذکر می‌کنند و راه حل کاهش کاهش بیکاری را آموزش بهینه و کاربردی می‌دانند [۲۷]. عمده‌ترین عامل بیکاری تحصیل کردگان، افزایش جمعیت، رکود اقتصادی و رشد تکنولوژی است نظر به اینکه بخش صنعت و کشاورزی از نیروی انسانی به سطح اشباع رسیده است بهترین فرصت اشتغال‌زایی در بخش خدمات است ارتقاء جایگاه و گسترش مراکز فنی و حرفه ای و کار دانش می‌توانند عامل ایجاد اشتغال باشد [۹۰].

علل و عوامل بیکاری دانش آموختگان رشته‌های کشاورزی

صاحب‌نظران و کارشناسان بر این نکته اتفاق نظر دارند که مشکلات و موانع اشتغال دانش آموختگان کشاورزی را نه تنها باید در ویژگی‌های دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور بلکه در سایر شرایط جامعه از جمله وضعیت کنونی بازار کار کشاورزی و سیاست‌ها و برنامه‌های کلان کشور جستجو نمود. جذب دانش آموختگان در بازار کار منوط به داشتن توانایی‌ها و ویژگی‌هایی است که بخشی از آنها می‌باید در طول دوران تحصیل در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور ایجاد گردد. عدم تحقق این هدف را می‌توان در دلایل زیر برشمرد:

۱. مشخص نبودن حداقل قابلیت‌های علمی و عملی برای فارغ التحصیلان شدن؛
۲. عدم یا کمبود آشنایی هیات علمی با فرایندها و نحوه انجام امور در واحدهای تولیدی و خدماتی مرتبط با رشته تحصیلی فارغ التحصیلان؛
۳. رواج نیافتن فرهنگ کارآفرینی و کم بودن تعداد کارآفرینان؛
۴. رواج نیافتن و مشخص نبودن فرهنگ کاریابی، عدم تناسب رشد اقتصادی و ظرفیت اشتغال‌زایی جامعه با رشد دانش آموختگان؛ [۲۸].

عدم اشتغال دانش آموختگان کشاورزی

مطالعات گوناگونی در زمینه بیکاری دانش آموختگان دانشگاهی و دلایل این معضل انجام گردیده است. در یک بررسی کلی دلایل عدم اشتغال دانش آموختگان کشاورزی را می‌توان در زمینه عوامل زیر خلاصه نمود:

- ✓ **ویژگی‌های فردی - شخصیتی:** عدم اعتماد به نفس، نداشتن ویژگی‌های و مهارت‌های تخصصی و ارتباطی دانش آموختگان، عدم انگیزه و نگرش مثبت و...
- ✓ **عوامل ساختاری - قانونی:** عدم توجه به بازار کار، قوانین دست و پاگیر اداری، عدم تناسب پذیرش دانشجو با نیاز بازار، عدم توسعه بنگاه‌های کاریابی، ساختار جمعیتی در کشور، دولتی بودن ساختار اقتصادی کشور، پدیده چند شغلی بودن نیروی کار شاغل، اشباع بخش دولتی و...
- ✓ **عوامل آموزشی:** ضعف علمی دانش آموختگان، عدم تناسب محتوای آموزشی با مهارت‌های شغلی، عدم توفیق دانشگاه‌ها در ایجاد و تقویت روحیه علمی، ضعف تخصص برخی از اساتید و... [۱۵].

مرور پیشینه

پژوهشی تحت عنوان دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین در خصوص عوامل و موانع موثر در کارآفرینی و اشتغال دانش آموختگان کشاورزی انجام شده است. نتایج حاصل از مقایسه میانگین‌ها نشان داد که بین دیدگاه دانشجویان بر حسب جنسیت، رشته تحصیلی، نوع پذیرش و سال ورودی در خصوص میزان اهمیت هر یک عوامل موثر بر کارآفرینی دانش آموختگان تحصیلات تکمیلی تفاوت معنی‌داری وجود دارد [۲۶].

خسروی پور و همکاران در بررسی تبیین نقش ویژگی‌های فردی موثر بر اشتغال دانش آموختگان دختر آموزش عالی انجام داد، مطابق یافته‌های این مطالعه، محدود بودن فرصت‌های اشتغال برای زنان در بخش کشاورزی، حمایت نکردن دولت از دانش آموختگان رشته‌های کشاورزی و ارتباط نداشتن دانشکده‌های کشاورزی با بخش کشاورزی، از موانع مهم اشتغال دانش آموختگان دختر در بخش کشاورزی تلقی می‌شود. ضمن این که براساس نتایج تحلیل رگرسیون، ویژگی اعتماد به نفس به عنوان موثرترین متغیر در اشتغال دانش آموختگان دختر ارزیابی می‌شود به طوری که با افزایش اعتماد به نفس در دانش آموختگان دختر، اشتغال آنان نیز به طور مثبت و معنادار تحت تاثیر قرار می‌گیرد [۲۴].

خسروی پور در مطالعه ای دیگر تحت عنوان راهکارهای آموزش موثر در توسعه اشتغال دانش آموختگان مجتمع آموزش جهاد کشاورزی خوزستان انجام دادند. نتایج تحلیل عاملی نشان داد که هفت عامل با عناوین فوق برنامه، محتوای دروس، برنامه‌ریزی آموزشی، مهارت‌های کسب و کار، روش تدریس، آموزشگران و امکانات و تجهیزات دسته‌بندی کرد [۲۵].

بهرامی و همکاران در پژوهشی به بررسی اثر آموزش عالی بر توانمندی دانش آموختگان بخش کشاورزی مطالعه موردی اعضای سازمان نظام مهندسی کشاورزی استان اصفهان پرداختند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که توانمندی‌های دانش آموختگان هر سه گروه در بعد تخصصی در سطح زیاد ارزیابی شد. همچنین میزان توانمندی دانش آموختگان در بعد عمومی و سازمانی در حد کم مشخص گردید. این نتایج نشان‌دهنده این است که آموزش عالی در ایجاد بعد عمومی و سازمانی کارایی لازم را نداشته است [۱۲]. خسروی پور و همکاران ۲۰۰۷، پژوهشی تحت عنوان شناسایی و تحلیل اجزای آموزش کشاورزی دانشجویان کارآفرین مراکز آموزش عالی انجام دادند. در پژوهش نتایج حاکی از آن بود که مهم‌ترین موانع اشتغال در بخش کشاورزی عبارتند: از محدود بودن فرصت‌های اشتغال، عدم حمایت دولت از آموزش عالی کشاورزی با بخش کشاورزی، پایین بودن سطح دانش و مهارت‌های شغلی دانش آموختگان و عدم علاقه آنان به مشاغل بخش کشاورزی. همچنین یافته‌های این پژوهش نشان داد که قابلیت‌ها و توانایی‌های مدرسان، تغییر و بهبود محتوای آموزشی، تجهیز مراکز آموزشی، تغییر در نحوه جذب و پذیرش دانشجو و بهبود سازماندهی و تشکیلات مراکز آموزش عالی، ارائه درس کارآفرینی در برنامه درسی، استفاده از مدرسان کارآفرینی به منظور ارتقای روحیه کارآفرینی و ایده‌سازی و ایده‌یابی، متناسب نمودن سرفصل دروس با مقوله کارآفرینی، وجود مدسان تخصص به صورت ثابت و تمام وقت در مراکز، تدوین کتب آموزشی در زمینه کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای کوچک، ارائه آموزش در زمینه خلاقیت، نوآوری و ایده‌یابی، تشکیل هسته مشاوره شغلی در مراکز و ارتباط مستمر با دانشجو، برگزاری مسابقات و نمایشگاه‌های مختلف مرتبط با موضوع کارآفرینی جهت شناسایی دانشجویان کارآفرین و برگزاری سمینار و نشست‌های کارآفرینی به منظور تغییر دانش و معرفت در دانشجویان از جمله مولفه‌های مهم و تاثیرگذار به شمار می‌روند. همچنین به این نتیجه دست یافتند که بین سطح دانش آموختگان و عوامل موثر بر کارآفرینی در سطح یک درصد و بین سلیقه شغلی و تمایل به ادامه تحصیلی و عوامل موثر بر کارآفرین در سطح پنج درصد رابطه معنی‌داری وجود دارد. نتایج آزمون t نیز نشان داد که بین دیدگاه دانشجویان دختر و پسر و مجرد و متأهل در خصوص عوامل موثر بر کارآفرینی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان داد بین دیدگاه دانشجویان رشته‌های مختلف در خصوص عوامل موثر بر کارآفرینی تفاوت معنی‌داری وجود دارد [۳].

موحدی ۲۰۰۹، پنج عامل را به عنوان مهم‌ترین عوامل موثر بر بهبود وضعیت شغلی دانش آموختگان رشته‌های کشاورزی شناسایی کرده است. این عوامل عبارتند از: ارتباط بین آموزش و کار، افزایش فرصت‌های شغلی، ارتقای توانایی‌های علمی استاتید، تطبیق برنامه‌های درسی در جهت اشتغال و اصلاح نظام آموزش عالی از دانش‌مداری به مهارت‌مداری و صلاحیت‌مداری. همچنین عوامل نظیر تلفیق نیازهای بازار کار در برنامه‌های درسی، ایجاد روابط ملی و رسمی بین دانشگاه و کارفرمایان، ایجاد مراکز، دفاتر و کمیته‌های مشترک، تقویت فعالیت‌های تحقیقاتی دانشجویان، گسترش و بهبود دروس‌های کارآموزی و کارورزی، همکاری مشترک بین بخش دولتی و خصوصی و دعوت از افراد صاحب نظر در مراکز کاری به عنوان سخنران مهمان در دانشگاه‌ها، مهم‌ترین عوامل موثر در بهبود روابط بین دانشگاه‌ها و بازار کار شناسایی گردیده است.

مووریو و لیتوود ۲۰۰۶، به بررسی اشتغال دانش آموختگان و اشتغال‌پذیری انجام دادند. نتایج این پژوهش مهارت‌ها و ویژگی‌های شخصیتی دانش آموختگان، طبقه اجتماعی، جنسیت، سن، ناتوانی و ضعف دانشگاه بوده است [۶]. رابینسون و همکاران ۲۰۰۷، تحقیقی تحت عنوان شناسایی مهارت‌های مورد نیاز برای اشتغال‌پذیری انجام دادند. نتایج‌ای تحقیق حاکی از آن عدم انگیزه مثبت، ناتوانایی کار با دیگران، عدم کار به طور مستقل بوده است.

سلیمانپور و همکاران ۱۳۹۰، به بررسی عوامل فردی موثر در موفقیت شغلی فارغ التحصیلان رشته‌های کشاورزی مطالعه موردی استان تهران انجام دادند. براساس نتایج بدست آمده، ویژگی اعتماد به نفس به عنوان موثرترین متغیر در موفقیت شغلی دانش آموختگان ارزیابی می شود، به طوری که با افزایش اعتماد به نفس در فارغ التحصیلان، موفقیت شغل آنان نیز به طور مثبت و معنی داری تحت تاثیر قرار می گیرد [۱۷].

موحدی و همکاران ۱۳۹۰، پژوهشی تحت عنوان شناسایی عوامل و مولفه‌های دخیل در اشتغالزایی دانش آموختگان رشته‌های کشاورزی انجام دادند. نتایج پژوهش نشان می دهد که پیگیری جدی تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌گذاری‌های قوانین سه گانه در زمینه اشتغال و بیکاری، وضع قوانین جدید استخدامی برای به کارگیری دانش آموختگان کشاورزی، حمایت، هدایت و نظارت بر مراکز کارآفرینی، اراده دولت جهت حل مشکل اشتغال دانش آموختگان کشاورزی از مهم‌ترین عوامل موثر در اشتغالزایی دانش آموختگان کشاورزی می باشد [۱۱].

حمدحیدری و همکاران ۲۰۰۸، راه حل‌های عمده بر طرف شدن مشکلات نظام آموزش عالی کشاورزی کشور را در گسترش فعالیت‌های تحقیقاتی، گسترش فناوری‌های ارتباطی و اطلاع‌رسانی، تمرکززدایی، تناسب برنامه های درسی با نیازهای واقعی جامعه، و گسترش روش‌های مشارکتی و دانشجو مدار در دانشگاه‌ها ذکر کرده اند [۲].

زمانی ۱۳۸۴ در مورد وضعیت اشتغال و نیازهای آموزشی دانش آموختگان دختر رشته‌های کشاورزی، نداشتن مجوز استخدام برای جذب نیروی اضافی از سوی دستگاه ها و ادارات دولتی، عدم تناسب رشته های تحصیلی با مشاغل مورد نظر ادارات، عدم احتیاج به نیروی زن و ترجیح دادن نیروی مرد، فارغ التحصیلان دانشگاه آزاد بودن، عدم حمایت‌های مالی از دانش آموختگان دختر کشاورزی در اقدام به خود اشتغالی و ... از مهم‌ترین دلایل وجود بیکاری در میان فارغ التحصیلان دختر کشاورزی در دستیابی به مشاغل دولتی، خصوصی و خوداشتغالی عنوان شده است [۲۲].

میرکزاده و غیائی، ۲۰۱۰ عوامل موثر بر اشتغال فارغ التحصیلان کشاورزی را به ترتیب عبارتند از: بهبود مهارت‌های آموزشی، مهارت‌های حرفه‌ای، روحیه کارآفرینی، تجربه عملی، مهارت‌های ارتباطی در زمینه اجتماعی و اقتصادی عنوان کرده‌اند [۵]. موحدی و همکاران ۲۰۱۱ در پژوهشی نیز نشان داد که مهم‌ترین استراتژی به منظور بهبود وضعیت اشتغال فارغ التحصیلان کشاورزی از طریق ایجاد ارتباط قوی بین دانشگاه و بازار کار، اصلاح و تغییر برنامه درسی دانشگاه‌ها با توجه به نیاز بازار کار و ایجاد فرصت‌های شغلی جدید برای بخش کشاورزی در بخش‌های غیر دولتی مانند تعاونی‌ها و سازمان‌های غیردولتی است.

روش شناسی پژوهش

مطالعه حاضر با رویکرد کمی انجام پذیرفته است. جامعه آماری در این تحقیق دانش آموختگان دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان را شامل می شود. نمونه آماری این تحقیق از بین ۲۰۰ نفر از دانش آموختگان، آموخته طبق جدول مورگان ۱۲۷ نفر به طور تصادفی انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده در این تحقیق پرسشنامه نیمه ساختارمند و محقق ساخته بود و روش گردآوری اطلاعات و پاسخ‌گویی به سوالات تحقیق، دانش آموختگان بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها این مطالعه در بخش کمی با استفاده نرم افزار SPSS انجام پذیرفته است.

هدف اصلی:

واکاوی عوامل پیش برنده و بازدارنده اشتغال از دیدگاه دانش آموختگان دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

اهداف اختصاصی

- ویژگی‌های فردی، شغلی و تحصیلی دانش آموختگان دختر دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین؛
- اولویت‌بندی موانع اشتغال دانش آموختگان دختر در بخش کشاورزی؛
- اولویت‌بندی فرصت اشتغال بعد از فراغت از تحصیل، ویژگی‌های روان شناختی، ویژگیهای جامعه شناختی، ویژگی‌های محیطی؛
- مقایسه‌ی دختران دانش آموخته‌ی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین براساس وضعیت شغلی و سال فارغ التحصیلی؛

- رابطه بین متغیرهای تحقیق؛
- تحلیل رگرسیون متغیرهای موثر بر بازدارنده اشتغال از دیدگاه دانش آموختگان به روش گام به گام

یافته های تحقیق

براساس نتایج به دست آمده، میانگین سن دانش آموختگان مورد مطالعه ۲۵,۳۶ سال بوده است که با انحراف معیار ۳,۵۴ حاکی از پراکنش بالای سنی آن هاست از میان افراد مورد مطالعه ۷۹,۷ درصد متاهل و ۱۹,۵ درصد بقیه مجرد هستند مطابق یافته ها، از افراد مورد مطالعه ۵,۵ درصد شغل آزاد و ۱۲,۵ درصد شغل دولتی و ۲۴,۲ درصد سایر شاغل هستند. در ادامه با توجه به اهداف تحقیق حاضر، موانع اشتغال دانش آموختگان دختر در مشاغل بخش کشاورزی مطالعه شد براساس یافته های این مطالعه، پاسخ گویان موارد بازدارنده ی اشتغال دانش آموختگان دختر در بخش کشاورزی را به ترتیب این موارد ذکر کرده اند: عدم ارتباط مراکز آموزش عالی با بازار کار، عدم تناسب بین پذیرفته شدگان دانشگاه و نیازهای آتی کشور، محدود بودن فرصت های شغلی به ترتیب اولویت های ۱ تا ۳ را به خود اختصاص داده اند.

جدول شماره ۱- اولویت بندی موانع اشتغال دانش آموختگان

ردیف	گویه ها	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات	رتبه
۱	محدود بودن فرصت های شغلی	۳,۸۴	۱,۰۴	۲۷,۰۸	۳
۲	پایین بودن سطح مهارت های شغلی	۳,۴۵	۱	۲۸,۹۸	۸
۳	عدم ارتباط مراکز آموزش عالی با بازار کار	۳,۸۵	۰,۸۴	۲۱,۸۱	۱
۴	عدم توانایی مالی دانش آموختگان برای فراهم کردن فرصت های شغلی	۳,۷۰	۱,۰۱	۲۷,۲۹	۵
۵	ضعیف بودن ضعف سطح آموزشی سطح دانش آموختگان و توانایی های آنان در به کار گیری آموخته های در محیط کار	۳,۴۶	۰,۹۴	۲۷,۱۶	۴
۶	ضعیف بودن سیستم اطلاع رسانی بازار کار در بعد عرضه و تقاضا	۳,۵۳	۰,۹۹	۲۸,۰۴	۷
۷	انبوه سازی پذیرش دانشجو در بخش های آموزشی و دولتی و خصوصی	۳,۸۶	۱,۰۷	۲۷,۷۲	۶
۸	عدم تناسب بین پذیرفته شدگان دانشگاه و نیازهای آتی کشور	۴,۱۷	۰,۹۱	۲۱,۸۲	۲

اولویت بندی فرصت اشتغال بعد از فراغت از تحصیل، ویژگی های روان شناختی، ویژگی های جامعه شناختی، ویژگی های محیطی

اولویت بندی فرصت اشتغال بعد از فراغت از تحصیل در دانش آموختگان دختر کشاورزی و منابع طبیعی رامین بیشترین اولویت را میزان تناسب محتوای درس با نیازهای بازارکار را به خود اختصاص داد. و اولویت بندی ویژگی های روان شناختی، بیشترین اولویت را استقلال طلبی را به خود اختصاص دادند. ویژگی های جامعه شناختی، میزان تحصیلات خود فرد را به خود اختصاص دادند. ویژگی های محیطی، جود و افزایش رقبا در بازار را به خود اختصاص دادند.

جدول شماره ۲- اولویت بندی فرصت اشتغال بعد از فراغت تحصیل

ردیف	گویه ها	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات	رتبه

۱	تاکید بر مطالب کاربردی و عملی در دانشگاه	۴,۱	۰,۹۸	۲۳,۹۰	۲
۲	میزان تناسب محتوای درس با نیازهای بازار کار	۴,۰۳	۰,۹۳	۲۳,۰۷	۱
۳	میزان انطباق محتوای دروس با پیشرفت علمی روز	۳,۸۴	۱,۰۵	۲۷,۳۴	۳

جدول شماره ۳- اولویت بندی ویژگی های روان شناختی

ردیف	گویه ها	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات	رتبه
۱	نیاز به موفقیت	۳,۹۲	۰,۹۶	۲۴,۴۸	۳
۲	ریسک پذیری فرد	۳,۶۵	۰,۹۲	۲۵,۵۲	۴
۳	مسئولیت پذیری فرد	۴,۰۷	۰,۹۹	۲۴,۳۲	۲
۴	استقلال طلبی	۳,۹۰	۰,۸۸	۲۲,۵۶	۱
۵	پیش گام بودن و سرعت عمل فرد	۳,۹۲	۰,۹۶	۲۴,۴۸	۳
۶	صداقت و امانت داری	۳,۹۶	۱,۱۴	۲۸,۷۸	۵

جدول شماره ۴- اولویت‌بندی ویژگی‌های جامعه شناختی

ردیف	گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات	رتبه
۱	تجربه کاری والدین	۳,۱۴	۱,۱۴	۳۶,۳۰	۷
۲	میزان تحصیلات والدین	۳,۲۴	۱,۰۱	۳۱,۱۱	۶
۳	سرمشق قرار دادن یک فرد کارآفرین	۳,۵۸	۰,۹۶	۲۶,۸۱	۳
۴	میزان تحصیلات خود فرد	۳,۸۱	۰,۹۵	۲۴,۹۳	۱
۵	جایگاه اجتماعی فرد در جامعه	۳,۶۵	۰,۹۷	۲۶,۵۷	۲
۶	امکانات مالی خانواده (حمایت مالی خانواده)	۳,۶۸	۰,۹۹	۲۶,۹۰	۴
۷	تجربه قبلی شغلی فرد	۳,۶۷	۱,۰۶	۲۸,۸۸	۵

جدول شماره ۵- اولویت‌بندی ویژگی‌های محیطی

ردیف	گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات	رتبه
۱	نرخ بیکاری موجود در جامعه	۳,۷۲	۱,۰۳	۲۷,۶۸	۶
۲	گرایش فرد به کار گروهی و جمعی	۳,۶۶	۰,۹۷	۲۶,۵۰	۴
۳	امکان کسب دسترسی به کامپیوتر به اینترنت جهت کسب اطلاع از نیازهای بازار کار	۳,۷۷	۰,۹۴	۲۴,۹۳	۲
۴	میزان دسترسی و بهره‌مندی از تسهیلات بانکی و دولتی	۳,۷۷	۱,۰۱	۲۶,۷۹	۵
۵	وجود و افزایش رقبا در بازار	۳,۷۳	۰,۹۰	۲۴,۱۲	۱
۶	عدم وجود قوانین و مقررات پیچیده	۳,۶۶	۰,۹۵	۲۵,۹۵	۳
۷	امکان دسترسی به اطلاعات اقتصادی	۳,۵۳	۱,۰۴	۲۹,۴۶	۷

جدول شماره ۶- مقایسه میانگین دیدگاه دانشجویان دختر از نظر وضعیت تاهل با توانمندی و کارآفرین شدن دانشجویان

		وضعیت تاهل				
		۲۵=N		۱۰۲=N		
آماره		متاهل		مجرد		متغیر
t	Sig	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	
۰,۵۸	۰,۵۶	۶,۰۵	۳۴,۱۶	۶,۲۸	۳۳,۳۶	توانمندی و کار آفرین شدن دانشجویان

مقایسه میانگین بین دیدگاه دانشجویان دختر از نظر وضعیت تاهل با توانمندی و کارآفرین شدن دانشجویان رابطه آماری معناداری وجود ندارد.

جدول شماره ۷- آزمون F بین دیدگاه دانشجویان رشته‌های مختلف در خصوص توانمندی و کارآفرین شدن دانشجویان

رشته‌های	مجموع مربعات	درجه آزادی	مجموع میانگین	F	Sig
بین گروهی	۴۲۸,۵۴	۱۱	۳۸,۹۵	۰,۹۵	۰,۴۸
درون گروهی	۳۹۸۲,۰۱	۹۸	۴۰,۶۳		
کل	۴۴۱۰,۵۵	۱۰۹			

نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان داد بین دیدگاه دانشجویان رشته‌های مختلف در خصوص توانمندی و کارآفرین شدن دانشجویان تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

آزمون همبستگی بین متغیرهای تحقیق

به منظور بررسی رابطه بین متغیرهای تحقیق در آزمون همبستگی پیرسون استفاده گردید. همانگونه که جدول ۲-۲۲ نشان می‌دهد، متغیر فراهم آوردن فرصت اشتغال دارای رابطه مثبت و معنی‌داری با متغیر موانع اشتغال ($r=0/42$) می‌باشد. از طرفی متغیر روان شناختی نسبت به اشتغال رابطه مثبت و معنی‌داری با متغیرهای موانع ($r=0/41$) و فراهم آوردن فرصت اشتغال ($r=0/45$) دارد. آزمون

همبستگی هم چنین نشان داد، متغیر جامعه شناختی دارای رابطه مثبت و معنی داری با متغیرهای موانع اشتغال ($r=0/38$) و روان شناختی ($r=0/35$) دارد و با فراهم آوردن فرصت اشتغال ($r=0/02$) رابطه منفی و معنی داری وجود دارد. از طرفی متغیر محیطی رابطه مثبت و معنی داری با متغیرهای موانع اشتغال ($r=0/37$)، فراهم آوردن فرصت اشتغال ($r=0/25$)، روان شناختی ($r=0/49$) و جامعه شناختی ($r=0/50$) دارد. هم چنین متغیر توانمندی و کارافرینی دانشجویان دارای رابطه مثبت و معنی داری با متغیرهای موانع اشتغال ($r=0/19$)، فراهم آوردن فرصت اشتغال ($r=0/25$)، روان شناختی ($r=0/19$)، جامعه شناختی ($r=0/33$) و محیطی ($r=0/24$) می باشد. از طرفی همانطور که نشان می دهد، متغیر وضعیت اساتید رابطه مثبت و معنی داری با متغیرهای موانع اشتغال ($r=0/15$)، فراهم آوردن فرصت اشتغال ($r=0/24$)، روان شناختی ($r=0/42$)، جامعه شناختی ($r=0/33$)، محیطی ($r=0/54$) و توانمندی و کارافرینی دانشجویان ($r=0/45$) دارد.

جدول شماره ۸- از آزمون همبستگی بین متغیرهای تحقیق

متغیرها	موانع اشتغال	فراهم آوردن فرصت اشتغال	روانشناختی	جامعه شناختی	محیطی	توانمندی و کارافرینی دانشجویان	وضعیت اساتید
موانع اشتغال	۱						
فراهم آوردن فرصت اشتغال	۰/۴۲**	۱					
روانشناختی	۰/۴۱**	۰/۴۵**	۱				
جامعه شناختی	۰/۳۸**	۰/۰۲	۰/۳۵**	۱			
محیطی	۰/۳۷**	۰/۲۵**	۰/۴۹**	۰/۵۰**	۱		
توانمندی و کارافرینی دانشجویان	۰/۱۹*	۰/۲۵**	۰/۱۹*	۰/۲۴**	۰/۳۳**	۱	
وضعیت اساتید	۰/۱۵	۰/۲۴**	۰/۴۲**	۰/۳۳**	۰/۵۴**	۰/۴۵**	۱

تحلیل رگرسیون متغیرهای مؤثر بر بازدارنده اشتغال از دیدگاه دانش آموختگان به روش گام به گام

به منظور بررسی تعیین اثرات متغیرهای مؤثر بر بازدارنده اشتغال از دیدگاه دانش آموختگان و پیش بینی میزان تغییرات هر متغیر از رگرسیون خطی به روش گام به گام استفاده شد. در این تحقیق متغیرهای مستقل شامل فراهم آوردن فرصت دانشجویان و جامعه شناختی می باشند. همانگونه که جدول نشان می دهد، متغیرهای فراهم آوردن فرصت دانشجویان و جامعه شناختی به ترتیب وارد معادله رگرسیون شدند. میزان F نشان می دهد، تأثیر متغیرها بر بازدارنده اشتغال از دیدگاه دانش آموختگان معنی دار شده است ($\text{Sig.} = 0/001$). این متغیرها در کل حدود ۰/۳۱ درصد از تغییرات بازدارنده اشتغال از دیدگاه دانش آموختگان را توضیح می دهد. به عبارت دیگر، فراهم آوردن فرصت دانشجویان و جامعه شناختی قادر به تبیین بخشی از تغییرات بازدارنده اشتغال از دیدگاه دانش آموختگان می باشند. مقدار β به دست آمده در جدول نشان می دهد، افزایش یک انحراف استاندارد در متغیر فراهم آوردن فرصت دانشجویان، سبب افزایش ۰/۴۳ در انحراف استاندارد متغیر بازدارنده اشتغال از دیدگاه دانش آموختگان می شود. افزایش یک انحراف استاندارد در متغیر جامعه شناختی، سبب افزایش ۰/۳۴ در انحراف استاندارد متغیر بازدارنده اشتغال از دیدگاه دانش آموختگان شده می شود. بر اساس جدول، با توجه به معنی دار بودن T در مورد متغیرهای مذکور، تأثیر این متغیرها در توضیح بازدارنده اشتغال از دیدگاه دانش آموختگان معنی دار می باشد.

جدول شماره ۹- تحلیل رگرسیون متغیرهای موثر بر بازدارنده اشتغال از دیدگاه دانش آموختگان به روش گام به گام

متغیرها	B	SEB	β	Sig.T
فراهم آوردن فرصت دانشجویان	۰/۸۳	۰/۱۶	۰/۴۳	۰/۰۰۰۱
جامعه شناختی	۰/۳۶	۰/۰۸	۰/۳۴	۰/۰۰۰۱
F=۲۲/۳۹۰		Sig. = ۰/۰۰۰۱		Constant=۱۰/۹۶
متغیرها	Multiple R	R ²	R ² Adjust	R ² Change
فراهم آوردن فرصت دانشجویان	۰/۵۱	۰/۲۶	۰/۲۴	۰/۰۷
جامعه شناختی	۰/۵۵	۰/۳۱	۰/۲۹	-۰/۰۱

نتیجه گیری

آن چه در تحولات اخیر اشتغال زنان بیش از هر نکته ی دیگر چشم گیر و قابل توجه است، استقبال زنان از افزایش سطح تحصیلی و دسترسی به مشاغل جدید حرفه ای می باشد. گرایش زنان و دختران به تحصیلات و تخصص های حرفه ای فرصتی است که می توان با استفاده ی صحیح از آن نه تنها مشکلات فعلی اشتغال را حل کرد، بلکه در جهت ایجاد تعادل بیشتر اجتماعی و فرهنگی از نظر تساوی حقوق زن و مرد و بهبود روابط خانوادگی گام های بزرگی برداشت. در هر صورت در کشور ما، گرایش زنان به اشتغال هم گام با دسترسی بیشتر آنان به سازمان های آموزشی- به ویژه دانشگاه ها- در طی مدت نسبتا کوتاه در اغلب شهرهای بزرگ شدت یافت، اما چون این امر با شتاب زندگی در میان برخی از گروه ها مطرح شد و در عین حال، شرایط اجتماعی- فرهنگی جامعه در خیلی از موارد پویایی متناسب با آن را نداشت، اشتغال زنان با مسائل حاد مواجه گردید. مطابق یافته های این پژوهش، مهم ترین موانع اشتغال دانش آموختگان دختر در بخش کشاورزی عبارتند از: عدم ارتباط مراکز آموزش عالی با بازار کار، عدم تناسب بین پذیرفته شدگان دانشگاه و نیازهای آتی کشور، محدود بودن فرصت های شغلی و انبوه سازی پذیرش دانشجو در بخش های آموزشی و دولتی و خصوصی، ضعیف بودن سیستم اطلاع رسانی بازار کار در بعد عرضه و تقاضا و پایین بودن سطح مهارت های شغلی و کم ترین اهمیت را شامل می شود. برخی از این نتایج با یافته های مطالعات خسروی و پور و همکاران (۲۰۰۷) و خسروی پور و سلیمانپور (۱۳۸۹) مطابقت دارد. مطابق یافته های این پژوهش، مقایسه میانگین بین دیدگاه دانشجویان دختر از نظر وضعیت تاهل با توانمندی و کارآفرین شدن دانشجویان رابطه آماری معناداری وجود ندارد. با برخی از نتایج با یافته های مطالعات سلیمانپور و همکاران (۱۳۹۰) مطابقت ندارد. مطابق یافته های این پژوهش، اولویت بندی فرصت اشتغال بعد از فراغت تحصیل عبارتند از: میزان تناسب محتوای درس با نیازهای بازار کار بالاترین اهمیت را دارد و میزان انطباق محتوای دروس با پیشرفت علمی روز کم ترین اهمیت را دارد. با برخی از نتایج با یافته های مطالعات موحدی (۲۰۰۹) مطابقت دارد. مطابق یافته های این پژوهش، نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان داد بین دیدگاه دانشجویان رشته های مختلف در خصوص توانمندی و کارآفرین شدن دانشجویان تفاوت معنی داری وجود ندارد. با برخی از نتایج با یافته های مطالعات خسروی پور و منجم زاده مطابقت ندارد. آزمون همبستگی بین متغیرهای تحقیق در سطح ۱٪ و ۵٪ معنی دار شدند. و تحلیل رگرسیون متغیرهای موثر بر بازدارنده اشتغال از دیدگاه دانش آموختگان به روش گام به گام واریانس آن ۰/۳۱ را پیش بینی می کنند.

پیشنهادهای

- از آن جا که مطالعه وضعیت تحصیلی و شغلی دانش آموختگان دختر شرایط واقع اشتغال این گروه را روشن و امکان برنامه ریزی برای آینده ی شغلی آنان را میسرتر می سازد، توصیه می شود یک بانک اطلاعاتی در زمینه ی وضعیت شغلی و تحصیلی دانش آموختگان دختر با نظارت سازمان جهاد کشاورزی هر استان راه اندازی شود.
- با عنایت به نتایج به دست آمده در مورد موانع اشتغال، مطلوب است با برنامه ریزی، کمک و حمایت بیشتر دولت و نیز هماهنگی و همکاری سازمان های ذی ربط، بستر مناسب در هر منطقه برای اشتغال دانش آموختگان دختر فراهم آید تا ثمر بخشی فرصت های بالقوه شغلی میسر شود.
- از آن جا که توانایی مالی از مقدمات فعالیت شغلی محسوب می گردد. پیشنهاد می شود تسهیلات بخش های اشتغالزایی خصوصا در امر کشاورزی به صورت برنامه ریزی شده و از طریق مراجع ذی صلاح به اطلاع دانشجویان برسد تا در طی دوران تحصیل با آینده ی شغلی و فرصت های شغلی موجود آشنا شوند.

منابع:

- [1] Degaonkar, C. (2000). Youth unemployment in Karnatka. *Indian Journal of Labour Economics*, 43(4), 725-734.
- [2] Hamdhaidari, S.; Agahi, H. and Papzan, A. (2008). Higher education during the Islamic government of Iran (1979–2004). In: *International Journal of Educational Development*, 28(3): 231–24
- [3] Khosravipoor, B., Irvani, H., Hosseini, S. M., & Movahed Mohammadi, H. (2007). Identification and Analysis of Training Components of Agricultural Applied Higher Education centers, s Students Entrepreneurship Capabilities. *Iranian Journal of Agricultural Sciences*, 38(2), 241-251..
- [4] Movahedi, R. (2009). Competencies needed by agricultural extension and education undergraduates for employment in the Iranian labor market. dissertation. de. Moreau, P. and .Leathwood, C 2006. Graduates employment and the discourse of employability, Acritical analysis. *Education and Work* ۳۲۴-۳۰۵ : (۴)۱۹.
- [5] Mirakzadeh, A. A., & Ghiasy, F. G. (2011). Effective factors on the employment status of agricultural graduates in Iran. *African Journal of Agricultural Research*, 6(2), 432-439.
- [6] Movahedi, R., Akbari, R., Yaghoubi Farani, A., KHodavardian, M.R. (2011) Exploring strategies in improving Employment ststus of Agricultural Graduates(case study:Bu Ali sina university in hamedan).*journal of Agricultural Extension and education Research*.winter 2011;3(4):85-95.
- [7] Robinson, J. S., Garton, B. L., & Terry Jr, R. (2007). Identifying the employability skills needed in the workplace according to supervisors of college of agriculture, food and natural resources graduates. *Journal of Southern Agricultural Education Research*, 57(1), 95-109.
- Sunny, D. (2000). Unemployment and Employment of Educated Youth in Kerala. *The Indian Journal of Labour Economics*, 43(4), 721-24.
- [8]
- [9] اخوان فومنی، س. ۱۳۹۰. تحلیل موانع اشتغال فارغ التحصیلان کشاورزی. همایش ملی اشتغال دانش آموختگان کشاورزی و منابع طبیعی. دانشگاه تربیت مدرس.
- [10] اسماعیلی، ج.، قربان زاده، س.، معتمد، م. ۱۳۹۰. بررسی عوامل موثر بر بهبود اشتغال دانش آموختگان رشته های کشاورزی (مطالعه موردی شهرستان همدان). همایش ملی اشتغال دانش آموختگان کشاورزی و منابع طبیعی. دانشگاه تربیت مدرس.
- [11] اکبری، ر.، موحدی، ر.، کوچکیان، ح. ۱۳۸۸. بررسی نگرش دانشجویان کشاورزی نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی. پژوهش های ترویج و آموزش کشاورزی. سال دوم. شماره ۴.

- [12] بهرامی، ب.، امینی، ا.، ابراهیمی، م. ۱۳۹۲. بررسی اثر آموزش عالی بر توانمندی دانش آموختگان بخش کشاورزی مطالعه موردی اعضای سازمان نظام مهندسی کشاورزی استان اصفهان. چهارمین کنگره علوم ترویج و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی ایران
- [13] بنی عامریان، ل.، زرافشانی، ک. ۱۳۹۰. تحلیل برون دادهای نظام آموزش عالی کشاورزی: مطالعه موردی رشته ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه رازی. همایش ملی اشتغال دانش آموختگان کشاورزی و منابع طبیعی. دانشگاه تربیت مدرس.
- [14] توپچی، ب. ۱۳۸۵. اشتغال در کشاورزی توسعه یافته، تنگها و راهکارها. مجله جهاد. شماره ۲۴۴-۲۴۵. سال بیست و یکم.
- [15] سبحانیان نژاد، ل. ۱۳۹۰. بررسی دلایل عدم اشتغال دانش آموختگان کشاورزی و راهکارهای آن. همایش ملی اشتغال دانش آموختگان کشاورزی و منابع طبیعی. دانشگاه تربیت مدرس.
- [16] سلیمانپور، م.، حسینی، ج.، میردامادی، م. ۱۳۹۰. بررسی عوامل فردی موثر در موفقیت شغلی فارغ التحصیلان رشته های کشاورزی مطالعه موردی استان تهران. همایش ملی اشتغال دانش آموختگان کشاورزی و منابع طبیعی. دانشگاه تربیت مدرس.
- [17] شبانی، ک.، خسروی پور، ب. ۱۳۹۰. بررسی تاثیر آموزش عالی کشاورزی در توانمندی و اشتغال دانش آموختگان رشته های کشاورزی. همایش ملی اشتغال دانش آموختگان کشاورزی و منابع طبیعی. دانشگاه تربیت مدرس.
- [18] شهبازی، ا.، علی بیگی، ا. ۱۳۸۵. واکاوی شایستگی های دانش آموختگان کشاورزی برای ورود به بازارهای کار در کشاورزی. علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران. جلد ۲. شماره ۱
- [19] صالحی عمرانی، ا. ۱۳۸۵. وضعیت اشتغال دانش آموختگان زن: مطالعه موردی. فصلنامه پژوهشی و برنامه ریزی در آموزش عالی. سال دوازدهم. شماره ۱. ص ۱۱۶.
- [20] صالحی، ا. ۱۳۸۳. تغییرات بازار کار، توسعه آموزش عالی و سرمایه اجتماعی. مجموعه مقالات همایش آموزش عالی و توسعه پایدار. جلد اول. تهران: موسسه پژوهشی و برنامه ریزی آموزش عالی.
- [21] ریحانی، ر.، موسوی، ف. ۱۳۹۲. نقش آموزش و فناوری اطلاعات و ارتباطات بر فرآیند کارآفرینی و اشتغال دانش آموختگان رشته های کشاورزی. چهارمین کنگره علوم ترویج و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی ایران.
- [22] زمانی، غ. ۱۳۸۴. بررسی وضعیت اشتغال و نیازهای آموزش دانش آموختگان دختر رشته های کشاورزی استان فارس. فصلنامه نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی. سال سوم. شماره نهم.
- [23] حسینی، ع.، ویسی، ر. ۱۳۹۰. تحلیل عوامل موثر بر ایجاد و فرصت های جدید شغلی با ویژگیهای دانش آموختگان کشاورزی و منابع طبیعی. همایش ملی اشتغال دانش آموختگان کشاورزی و منابع طبیعی. دانشگاه تربیت مدرس.
- [24] خسروی پور، ب.، سلیمانپور، م. ۱۳۸۹. تبیین نقش ویژگیهای فردی موثر بر اشتغال دانش آموختگان دختر آموزش عالی (مطالعه موردی: دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین- اهواز). زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان). دوره ۸. شماره ۴. ص ۲۲۰-۲۳۰.
- [25] خسروی پور، ب.، سلیمانپور، م. ۱۳۸۸. راهکارهای آموزشی موثر در توسعه اشتغال دانش آموختگان مجتمع آموزش جهاد کشاورزی خوزستان. فصلنامه پژوهشی مدیریت آموزش کشاورزی. شماره ۹. تنگها و راهکارها. مجله جهاد. شماره ۲۴۴-۲۴۵. سال بیست و یکم.

[26] خسروی پور، ب.، منجم زاده، ز. ۱۳۹۰. دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین در خصوص عوامل و موانع موثر در کارآفرینی و اشتغال دانش آموختگان کشاورزی. مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران. دوره ۲-۴۲. شماره ۱. صص ۱۰۵-۱۱۶.

[27] کریمی فرد، س.، میرصالح پور، م. ۱۳۹۰. بررسی و مطالعه نقش کارآفرینی در اشتغال دانش آموختگان رشته های کشاورزی. همایش ملی اشتغال دانش آموختگان کشاورزی و منابع طبیعی. دانشگاه تربیت مدرس.

[28] موسوی، م.، خسروی پور، ب. ۱۳۹۰. شناسایی عوامل پیش برنده و بازدارنده اشتغال دانش آموختگان کشاورزی. همایش ملی اشتغال دانش آموختگان کشاورزی و منابع طبیعی. دانشگاه تربیت مدرس.

[29] موحدی، ر.، اسماعیلی، ج.، قربان زاده، س.، غروی نوری، ز. ۱۳۹۰. شناسایی عوامل و مولفه های دخیل در اشتغالزایی دانش آموختگان رشته های کشاورزی. همایش ملی اشتغال دانش آموختگان کشاورزی و منابع طبیعی. دانشگاه تربیت مدرس.

[30] موسوی خراسانی، م.، افسری، ه. ۱۳۹۰. تاثیر تعامل سازمان آموزش فنی و حرفه ای با دانشگاه جهت آماده سازی فارغ التحصیلان بخش کشاورزی برای ورود به بازار کار و کارآفرینی. همایش ملی اشتغال دانش آموختگان کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تربیت مدرس